

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Integrovaný regionální operační program

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Rýmařov

JANOVICE U RÝMAŘOVA

ZÁMECKÝ PARK

ÚZEMNÍ STUDIE VEŘEJNÉHO PROSTRANSTVÍ II.

PRŮVODNÍ ZPRÁVA
- návrh úprav

INVESTOR: Město Rýmařov
Náměstí míru 1
795 01 Rýmařov
Zastoupené starostou ing.Petrem Kloudou,
ve věcech technických ing.Ivetou Pochylovou

ZPRACOVATEL: Ing. Jiří Finger - Artflora
Autorizovaný architekt ČKA 01 138
Hamerská 60, Olomouc-Holice
tel.: 736109535
e-mail: artflora@artflora.cz
[http: www.artflora.cz](http://www.artflora.cz)

DATUM: prosinec 2017

Zadání úkolu

je dáno Smlouvou o dílo, projektovými podklady, zápisy z výrobních výborů, stanoviskem NPÚ Ostrava a poznatky z průzkumu areálu.

Cílem řešení studie je odborné vyhodnocení stavu dřevin a jejich druhové zařazení, vytvoření koncepce revitalizace zeleně parku s vazbou na janovický zámek a jeho vnitřní nádvoří v historických souvislostech, návrh parkových cest a rekreačních tras, odpočivných ploch a uplatnění doplňující nízke zeleně a drobné architektury. Návrh má respektovat nezbytné přístupové cesty ke stávajícím objektům.

Identifikační údaje

Název stavby: Územní studie zámeckého parku v Janovicích

Investor: Město Rýmařov
Náměstí míru 1
795 01 Rýmařov

Projektant: Ing. Jiří Finger
- autorizovaný architekt ČKA 01 138
Ateliér zahradní a krajinné tvorby ARTFLORA
Hamerská 60, 783 71 Olomouc-Holice

Stupeň dokumentace: územní studie

Hranice řešeného území: je vyznačena v grafické části této dokumentace - její velikost činí 0,048 km². Není totožné s historickým územím panství Harrachů (památkově chráněné území), ani s hranicemi širšího zájmového území (studie přesto řeší alespoň náznakově i vazby na objekty a prostor mimo zadané hranice).

Majetkoprávní stav: úpravy se řeší na pozemcích kú Janovice – p.č.225/1, 1, 3, 4, 224, a části pozemků 225/3 a 2/1. Pozemky širšího zájmového území (mimo hranice stavby, v soukromém vlastnictví nebo vlastnictví ČR) jsou: p.č.13, 6, 12/1, 11, 12/3.

Všeobecné údaje o území

1) historické souvislosti:

Původní pozdně gotickou tvrz postavil v letech 1520-1530 Petr ze Žerotína, v r.1583 ji prodává vzdělanému štyrskému šlechtici Ferdinandu Hoffmannovi (osobnímu příteli Rudolfa II a bratranci posledních Rožmberků Viléma a Petra Voka) - ten tvrz přestavěl na příjemný renesanční zámek. Pozdějším majitelem byl Wolfgang Bedřich, který nechal zámek přestavět v duchu raně barokním.

R.1721 přešlo panství do vlastnictví jilemnických hrabat Harrachů a zámek se stal vedlejším sídlem českého rodu. Byla provedena zásadní přestavba zámku v pozdně barokním slohu, později další přestavba, tentokrát v klasicismu stylu (v r.1766 byla dokončena přístavba pivovaru).

Dnešní podobu získával zámek v letech 1827-1850 (včetně úprav interiérů) a poslední úprava byla provedena v r.1901.

V polovině 19.stol byl za zámkem zřízen park o rozloze asi 4 ha. Skica parku z r.1834 vyznačuje zřetelně hlavní kompoziční osu parku, orientovanou na střed zahradní fasády zámku, obraz (autor Goebel, snad z 2.pol.19 stol.) ukazuje náročné zahradní úpravy s jezírkem, fontánou, sítí pěšin a okrasnými záhony kolem. Uvedený prostor má minimum stromů, což celý parter prosvětluje. Není však jisté, zda kresba autenticky zachycuje stav parku v té době nebo je to pouze autorova osobitá tvorba. Foto téhož zahradního průčelí z r.1900 totiž nic takového neobsahuje – je naopak zobrazeno jako soubor jehličnanů v trávnickovém parteru, coby podhorské arboretum, bez výrazného prostorového konceptu.

Tamní větev Harrachů vymřela po meči r.1937 Františkem Arnoštem, poslední majitelkou janovického zámku byla jeho dcera Anna Marie, které byl v r.1945 majetek zabaven, část mobiliáře vyvezena nebo zničena či rozkradena, a celý areál znárodněn. Postupně pak přecházel do rukou různých vlastníků.

Dnes je zámek prázdný, velmi poničený, avšak ne v nevratném stavu – revitalizace je možná. Jediným opraveným a udržovaným objektem zámku je bývalý cínový sál, dnes sloužící jako obřadní síň.

Funkce vedlejších objektů bývalého panství (především pivovaru) byly později zrušeny a objekty postoupeny cizím majitelům.

V severní části parku je rozsáhlejší objekt mateřské školky, snad dřívější sídlo zámeckého zahradníka.

Velmi zanedbaný je i park, který je nyní přemětem navrhované revitalizace.

Část nádvoří, zámek i park má v nájmu město Rýmařov a provádí zde záchovnou údržbu.

Přesto tento celek zůstává cenným krajinným objektem a cílem procházek nejen místních obyvatel.

2) charakteristika území:

Nadmořská výška je 620 m.n.m., prům. roční teplota 6,5°C, prům. roční srážky nad 800 mm.

Horní vrstva půdního profilu leží na nánosech těžké chudé půdy s vysokou spodní vodou.

Rostlinné společenstvo: olšina smíšená (*Alnetum* sp.) s hlavními zástupci - javor klen, olše, jasan, dub letní, vrba, lípa (Scholz 1967 – Výzkumný ústav okras.zahradnictví v Průhonicích).

Návrh územní studie

Revitalizace zámeckého parku, ve vazbě na zámek, doprovodné objekty a zastavěné okolí, vychází z kritického a důkladného hodnocení současného stavu objektů, dnešních podmínek stanovištních, podnebních, ale i technických, ekonomických a společenských. Zvážena jsou také stanoviska orgánů památkové péče, podepřená současnou legislativou, stejně tak i požadavky zastupitelů města Rýmařova, i představy veřejnosti. Jejich naplnění je však do určité míry omezeno finančními nároky na provedení a udržitelnost.

Nutné je proto zvážení důsledků rozhodnutí, s nimiž se následně musí vypořádat investor i správce parku.

1) Širší vztahy a vazby na okolí

Zámek i park jsou dopravně přístupné z jihovýchodu – z obce Janovice odbočkou ze státní silnice ul. Opavská nebo z místní komunikace z obce Janovice (vjezd na zámecké nádvoří však vede přes soukromý pozemek), dále pak z jihu přes Podolský potok po úzkém, technicky nevyhovujícím mostě (dopravní značkou je tento vjezd zakázán).

Vlastní park je dopravně přístupný po úzké severní obvodové cestě, která je tolerována především jako obslužná pro potřeby školky. Jižní obvodová cesta (tj. hráz mezi Podolským potokem a parkem) je přístupná pouze pro pěší (přemostění potoka není v současné době určeno pro dopravu).

Přilehlá zástavba okolních venkovských staveb nemá na zámek a park žádné vazby.

2) Koncepce zeleně, návrh údržby

Na základě provedeného dendrologického průzkumu je zřejmé, že mnohé stávající dřeviny se stanou součástí nové kompozice parku i zámeckého nádvoří. Budou vhodně doplněny novými dosadbami listnáčů, jehličnanů a keřových skupin.

Údržba parku bude sestávat především v kultivaci trávníků a zapěstování nových výsadeb.

3) Koncepce uspořádání veřejného prostranství a jeho architektonicko-urbanistické řešení

- nádvoří zámku:

je pojato jako reprezentační, shromažďovací a případně oslavný prostor pro zámek a obřadní síň. Jeho dominantou se opět stane historicky doložená vodní fontána a dva květinové záhony před průčelím zámku.

Parter nádvoří bude vyrovnán a proveden v mlatové úpravě s pískovým povrchem (část parteru, sloužícího i pro účely pojezdu, např. obsluha a zásobování zámku těžšími vozidly, bude zřízeno včetně řádného podloží).

Původní stromy (zdravé nebo arboristou ošetřené) zde budou zachovány na dožití, nově vysazené stromy se budou poté realizovat dle návrhu výsadeb v později zpracované prováděcí dokumentaci.

Fasáda zámku a obřadní síně budou scenicky nasvětleny, po obvodu nádvoří budou svítidla parková. Bude zde umístěn také mobiliář.

Přístup na nádvoří je možný čtyřmi vjezdy – jednou branou z veřejné komunikace, druhou branou z veřejné komunikace přes soukromý pozemek, další vstup je vedle obřadní síně, třetí brána přes soukromý pozemek se zatím nevyužívá. Vstup bude možný také obnovenou brankou v původní kamenné zdi.

- zámecký park:

se rozkládá severozápadně od zahradního průčelí zámku. Obnovuje se historicky doložený dálkový průhled parkem, travnatý parter, síť parkových pěšin, vodní plocha i vodní fontána.

Park je přístupný ze dvou obvodových komunikací s vyhrazeným provozem a nově také ze zámku - stavebně obnoveným vstupem na ose zámku.

Parkové pěšiny budou navazovat na obvodové komunikace a zpřístupňovat vnitřní prostor parku. Obvodové komunikace i pěšiny budou obohaceny o odpočívadla se sedacím nábytkem, odkud budou zajímavé pohledy na scenerie parku.

V západní části parku se nachází budova mateřské školky s doprovodným hřištěm a provozním zázemím. Navrhuje se zde také zřízení parkovacích stání pro personál školky a rodiče dětí.

Souběžně s obvodovými komunikacemi (avšak za hranicemi řešeného území), obtéká park na jihu Podolský potok a na severu Mlýnský náhon. Obě vodoteče mají na vodní režim parku nesporný vliv.

Původní, podpovrchový drenážní systém se navrhuje opravit a obnovit jeho funkci. Povrchové příkopy budou zrušeny, neboť nesplňují svůj účel a znemožňují bezpečný průchod parkem i jeho údržbu. Stávající otevřený příkop podél zahradního průčelí zámku (dříve zřejmě jako zábrana zaplavení zámku při přivalových deštích či tání sněhu) bude upraven – vyčištěn, rozšířen a doplněn o lávku (na ose zámku).

Dalším vodním prvkem v parku bude bazén s fontánou na hlavní pohledové ose a rekonstruováno bude také stávající jezírko – bude vyčištěno, mírně posunuto dle výkresové dokumentace a jeho okolí bude zpevněno pochůzými zatravnovacími rošty.

- zeleň:

nově navržená výsadba vysoké zeleně v parku a nádvoří zámku je rozvržena tak, aby vytvářela působivé scenerie.

Nové výsadby sestávají v přibližném poměru 2/3 listnáčů a 1/3 jehličnanů (zbytky původních zdravých porostů jsou zde ponechány na dožití, pokud nebudou v kolizi s navrhovaným prostorovým konceptem). Zeleň vysokou budou doplňovat nižší porosty a keřové patro.

Travnaté plochy parku jsou vyrovnány, ohumusovány a osety vhodnou travní směsí.

Do středového parteru parku budou zasazeny tisíce bílých a modrých krokusů. Po obvodu parku v blízkosti stromů a u školky pak sněženky, bledule, sasanky, talovíny, konvalinky.

V záhonech na nádvoří zámku pak i cibuloviny barevné - tulipány, narcisy, ladoňky, ap.

- mobiliář:

sestává z parkových svítidel podél obvodových komunikací, standardních i atypových lavic, odpadkových košů, příp. směrníků a orientační tabule.

Úpravy mimo řešené území:

Mimo řešené území se navrhuje zatím dvě parkoviště pro návštěvníky parku a zámku (v případě konání akcí sloužící také jako odstavné plochy pro pořadatele, aj., neboť v areálu nádvoří není stání automobilů žádoucí) - celkem s kapacitou asi 60 míst.

Je však zřejmé, že parkoviště brzy přestane kapacitně dostačovat, protože již nyní je využíváno zaměstnanci firmy, která je vlastníkem tohoto pozemku, a při prodeji pivovaru bude jeho kapacita jistě překročena.

Zásadní problém s výstavbou dalších parkovacích míst bude nutné řešit v okamžiku prodeje zámku, kdy lze očekávat jeho naplnění novým programem a s tím spojenou potřebou parkovacích míst. K tomuto účelu se navrhuje rezervní plocha na severní straně za zámkem, která je dnes pouze zatravněná.

S revitalizací řešeného území se doporučuje provést také kontrolu technického stavu obou mostů přes Podolský potok, vedoucí do nádvoří zámku i parku, neboť budou ve zvýšené míře využívány i stavební dopravou.

Bližší popis staveb a řešení problémů

- komunikace příjezdové a obvodové

budou provedeny v konstrukčním profilu středně těžké vozovky s povrchem hladkého asfaltu, umožňujícího provoz vozidel, cyklistů, chodců, ale též in-line jezdcům. Zásady bezpečného provozu vymezí policie spolu s odborem dopravy města.

- parkoviště

budou ve stejném konstrukčním profilu jako komunikace. Jejich asfaltový povrch je možno nahradit zapískovanými rošty, malé parkoviště i štěrkotrávou.

- nádvoří zámku

bude provedeno v konstrukčním profilu středně těžké vozovky v místech pojezdu těžší techniky, tj. po obvodu nádvoří, s povrchem páskovaným. Středová plocha nádvoří bude provedena v profilu lehké vozovky s povrchem páskovaným.

- parkové pěšiny

budou provedeny v konstrukčním profilu lehké vozovky s povrchem páskovaným.

- odvodnění parku

Bude nutné provést kontrolu funkce celého systému.

Podrobným průzkumem za použití kamery ověřit, zda je podzemní zatrubnění včetně betonových vpustí funkční. Výsledek kontroly také odpoví na otázku, zda tento systém park opravdu odvodňuje nebo naopak zavodňuje (přívodem vody z Mlýnského náhonu).

Druhé možnosti by napovídalo nejen jeho neobvyklé technické provedení, ale i historická skica parku (nedatovaná), zobrazující geometricky rozložený snad závlahový systém, sloužící zřejmě

pro závlahu výpěstků lesní školky (potřeba dřeva na vytopení zámku musela být obrovská).

Potvrdí-li se první varianta, pak bude nutné celý systém odborně opravit a zprovoznit. V opačném případě přerušit přípojku vody z potoka (nebo ji omezit) a sledovat prosperitu parku. Stávající dřeviny jsou na vysoký stav vody již adaptované a její náhlý pokles by se mohl odrazit na jejich kvalitě.

- zeleň v parku

Dřeviny nebyly od r. 1945 odborně udržovány. Revitalizace zeleně musí z bezpečnostních důvodů probíhat postupně, po etapách (hrozí nebezpečí vývratu osamocených stromů, kolem nichž rostly po mnoho desítek let vedlejší stromy).

Nejprve budou odstraněny stromy nebezpečné (ať svým zdravotním stavem nebo náklonem, např. u mateřské školky). Dřeviny přestárlé, avšak historicky hodnotné, posoudí v daném okamžiku dendrolog a arborista, kteří zváží ošetření (ošetření dutin, tvarování koruny, úvazky, apod.) nebo jeho vykácení.

Přibližně po dvou letech se vytěží dřeviny náletové (olše, topoly, jasany), přehoustlé, se silně proschlými korunami a napadené chorobami. Jako poslední se odstraní stromy, které nebudou odpovídat svou pozicí prostorovému konceptu parku, jenž byl zadavatelem odsouhlasen. Mezitím však bude vysazeno množství stromů nových, které prostorově zaplní park v požadované kvalitě – ty se budou dosazovat postupně (návrh vhodných druhů viz. příloha), vytvoří nové souvislé porosty na požadovaných, přesně stanovených místech – dle osazovacího plánu (bude součástí pozdější prováděcí dokumentace, v návaznosti na návrh této studie).

Po každém vykáceném stromu musí být provedeny terénní úpravy, tj. odfrézování pařezu do hloubky alespoň 10 cm pod terén, řádné dorovnání terénu zeminou a osetí travním osivem, bude-li se jednat o trávnik.

Totéž platí i pro odstranění pařezů stávajících.

Keřové patro je závazným požadavkem zadání studie. Při dendrologickém průzkumu areálu však nebyl zjištěn jediný keř nebo strom pod 2 m výšky, neboť park je cílem návštěv zvěře ze širokého okolí a bez důkladného oplocení nelze nižší porost s úspěchem realizovat.

Seznam doporučených stromů, keřů a trvalek je uveden v příloze této zprávy.

- terenní úpravy

Povrch zámeckého nádvoří i vlastního parku je značně nerovný – výškové rozdíly činí až ± 50 cm. Pro následné úpravy, průchodnost areálu i ekonomickou údržbu je nezbytně nutné dovést a rozprostřít vhodnou zeminu, která po zřízení zpevněných ploch, pěšin i trávníků částečně vyřeší současné podmáčení terénu (nebude-li investováno do rekonstrukce odvodnění).

- inženýrské sítě

K vodní fontáně na nádvoří zámku i fontáně v parku budou položeny elektropřípojky, totéž ke svítidlům. K fontánám také přípojky vody a jejího příležitostného odtoku (aby nedocházelo ke zbytečnému zavodnění terénu např. při opravě fontány či posezonním vypouštění vody z fontány).

- stavební úpravy

a) oprava kamenné zámecké zdi na nádvoří z opuky na původní základy – malta cementová, kryt zídky se navrhuje parapetní břidličnou deskou.

b) demontáž oplocení mezi zámeckým nádvořím a zázemím pivovaru (tento návrh bude nutné konzultovat s majitelem této nemovitosti. Materiál a typ oplocení je v současné době v rozporu s památkovou ochranou)

c) obnova nádrže fontány o prům. asi 8 m

bude sestávat z betonového skeletu obloženého kamenem, konstrukce fontány, revizní šachty s technologií. Totéž fontána v parku. Vlastní návrh a řešení technologie bude součástí prováděcí dokumentace.

d) stavba lávky přes odvodňovací kanál

bude v délce 5 m a šířce 8 m. Sestávat bude z betonového základu a masivního dřeva.

PŘÍLOHA k průvodní zprávě:

Návrh zeleně pro obohacení podhorského arboreta:

Seznam okrasných dřevin vychází z půdních, klimatických a polohopisných podmínek, odpovídajících danému rostlinnému společenstvu (podklad: Rajonizace okrasných dřevin pro oblast 620 m.n.m. / Scholz 1967):

Dřeviny domácí:

- listnaté: Acer pseudoplatanus
Quercus robur
Tilia cordata, platyphyllos
Ulmus montana
Magnolia acuminata
- jehličnaté: Picea excelsa
Pinus cembra
Abies balsamea
Abies sibirica
Picea sitchensis
Tsuga canadensis
Chamaecyparis sp.
Larix leptolepis
- keře: Cornus sanguinea
Crataegus monogyna
Prunus padus
Rhamnus frangula
Rosa sp.
Eleagnus angustifolia

Dřeviny nepůvodní:

- listnaté: Acer platanoides Crimson King
Acer pseudoplatanus Leopoldii
Acer pseudoplatanus Worleei
Catalpa bignonioides
Cercidiphyllum japonicum
Eleagnus angustifolium
Fagus silvatica
Fagus silvatica atropurpurea
Fagus silvatica roseo-marginata
Ginkgo biloba
Laburnum watereri vossii
Liriodendron tulipifera
Magnolia soulangeana
magnolia stellata
Malus purpurea
Platanus acerifolia
Prunus serrulata kanzan
Quercus palustris
Quercus robur concordia
Quercus rubra
- jehličnaté: Abies alba
Abies concolor argentea

Abies concolor compacta
Chamaecyparis lawsoniana
Chamaecyparis pisifera squarrosa
Juniperus virginiana tripartita
Larix kaempferi
Picea omorica
Picea orientalis
Pinus strobus
Pinus Wallichiana
Taxus baccata
Thuja occ.malonyana
Thuja occ.wareana lutescens
Thuja plicata semperviridis
Tsuga heterophylla
Tsuga mertensiana

- keře:

Rhododendron
Juniperus pfitzeriana aurea
Juniperus virginiana tripartita
Pinus silvestris Watereri
Taxus baccata dovastoni
Taxus baccata repandens
Amelanchier grandiflora
Berberis thunbergii atropurpurea
Calycanthus floridus
Cornus alba sibirica
Cotoneaster dielsianus
Cotoneaster salicifolius
Hamamelis mollis
Kolkwitzia amabilis
Laburnum watereri vossii
Philadelphus coronarius
Pyracantha coccinea
Syringa vulgaris – sorty
Viburnum opulus roseum
Viburnum pragense
Waigelia florida sp.

- okrasné cibuloviny: Crocus hybridus (krokus)
Galanthus nivalis (sněženka)
Leucoicum vernalis (bledule)
Anemone coronaria (sasanka)
Convallaria majalis (konvalinka)
Narcis hybr. (narcis)
Tulipa fosteriana (tulipán botanický)
Scilla sibirica (ladoňka)